ВЧЕННЯ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ ПРО МАТЕРІЮ В ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ВІКТОРА ПЕТРОВА

Козачок З., *гр. ПМ-71*

Метою цього повідомлення є інтерпретація відомим українським інтелектуалом Віктором Петровим (1894 – 1969) вчення про матерію Григорія Сковороди, який зважаючи на тиск тогочасної більшовицької влади, певним чином прилучається до творення «міфу» Сковороди як народного українського філософа й матеріаліста.

На його думку, відродження інтересу до праць Сковороди, що починаються з 90-х років XIX ст. і не зменшуючись, тягнеться аж до нашого часу, нерозривно зв'язане з ім'ям академіка Дмитра Івановича Баталія, що зібрав його рукописні твори, а Історично-філологічне Товариство при Харківському Університеті за редакцією Д. Багалія видрукувало ці твори, що стало першим виданням більшої частини творів філософа, поклало початок науковому їх дослідженню і з'ясуванню основ та принципів філософського світогляду Сковороди.

Багато дослідників вважають, що у роботах філософа переплітаються дві проблеми: це – питання про походження світу й речей та питання про матерію. На думку В. Петрова, Сковорода стверджує, що ідея світу і взагалі всіх світових речей «вічна в Бозі», але ще окрім цього Сковорода висуває й тезу про вічність матерії. Бог вічно з матерії й форми творить світ і речі, але чи він творить саму матерію?

В. Петров не погоджується з тими дослідниками, хто твердить, що у Сковороди матерія також є твориння Боже. Бо плин часу, на його думку, став вимагати нових поглядів, які б не суперечили радянській ідеології, а стали б на її підтримку. Щоб не бути «в немилості» у нової «совєтської» влади, В. Петров і пристосовується до її вимог. Тому у Петрова Сковорода зовсім не вчив про матерію, що її утворив Бог, «поколь яблунь, по толь с ней и тень ее». Образ дерева й тіні не вимагає припущення творчого вольового акту. Біблійний креаціонізм не був теорією Сковороди. Твердження Біблії: «спочатку сотворив Бог небо й землю» Сковорода, на погляд Петрова, оцінює як найбільшу брехню. Бог, згідно з твердженням Сковороди, являється в світі і «содержит все», формує матерію, але матерію він не творить, матерія бо є вічна.

За Петровим, Сковорода визнав матерію вічною й тим самим він відмежував себе від теорії біблійного креаціонізму, що її з тими чи з іншими

варіантами в формулюваннях дотримувалися Філон, Оріген та Августин. Матерію Сковорода характеризує як небуття, ніщо, як порожнє, безвидне й безформенне, як просто тінь, як місце де з'являються ідеї, як те що набуває форм, тобто інакше кажучи дає типову платонічну характеристику матерії.

Сковорода, як зрозумів це В. Петров, визначає матерію негативно, він надає всіх прикмет негативності: вона не є, мовляв те що є, вола швидше є те, що вона не є. Вона завжди має в собі протилежності: велике-мале, зростання-зникання тощо. Розуміючи матерію, як пустоту, порожнечу, відсутність всіх реальних визначень, Сковорода хотів тим ствердити» що матерія є неякісність і невизначеність.

Як ми бачимо з самого початку, Сковорода протиставляє матерію формі (ідеї, виду, образу): матерія і форма це два протилежні відмінні єства. На думку В. Петрова, звідсіля можна зробити висновок, що матерія безобразна, безвидна й безформенна, тобто матерія, як протилежність «божому» безкількісна й безякісна. Проте в своїй порожнечі матерія необхідна як те, що «приймає види». Вона за Сковородою робить невидиме видимим. Вона є «зовнішній знак», що свідчить про існування вищого реального буття. Вона мінлива й сама в своїй мінливості перетворюється в різні форми. В дій характеристиці матерії Сковорода до певної міри спирається на Платона. У Сковороди матерія є, як у справжнього платоніка, ніщо, «пустоша» й поруч з тим як у Аристотеля – речовина, матеріал, тіло й тілесне.

Як висновок можна сказати, що Г.Сковорода є видатним українським філософом, погляди та ідеї якого то призабувалися, то знову ставали популярними. Його платонізм, містицизм, утеча від спокус і оман світу, його теорія самопізнання й християнський символізм трактувалася багатьма відомими ученими, які, під впливом певних факторів, на жаль не завжди об'єктивно оцінювали їх зміст. Не винятком став Віктор Павлович Петров, який змушений був писати під тиском влади, котра вимагала від нього інтерпретації поглядів Г.С.Сковороди. в межах матеріалізму та, незважаючи на це, український вчений не перестає підкреслювати, що у Сковороди матерія розуміється в межах ідеалістичної філософії платонізму.

Наук. кер. – Артюх В., *доц.*